

AKEN.

on PILGERRUHE.
ij bosch. Goede
ids „Andacht“.
rosp. en inlicht.
H. VERHAVE,
s-Gravenhage.

„Huize Jacoba“
rastraat 47.

AAN ZEE.
n, vlak bij Zee en
Keuken, billijke
naseizoen goed-
en.
ten te verkrijgen
89, Den Haag.

VERSLOUJS Jr.
Rijswijk (Z.-H.)
n 18798

Handel

ROTTERDAM
IG 16

ch. en Giro 46360

Rietfabrikant

SERREMEUBELN

EN EN WIEGEN

n U hoopte

U verwachtte

U meende

U dacht

„ZOO REIN“

RS VASEN

waart 50-52 25 c.

on 14159 p.

R L E M K.G.

BMEIJER

IO 1743

I - ZAANDAM

ef. 22

EDISTILLEERD

- Limonades

AAIJEVELD

VENHAGE

at 286. Tel. 37932

straat 1. Tel. 37939

idel in

en Brandstoffen.

Rotterdam

3 - Groene Zoom 303

don 41121

- COMPLETE MENDE-

REDDEN - DEKENS

ZEBROEK & Co.

1, DEN HAAG

37 - Giro 36030.

r Stoombooten

inchem, 's-Hertogen-

elmond en Maastricht

rbindingen met alle

mburg en N.-Brabant

en lees in Uw

na nieuwe roman

van

I. WESTERBRINK-

WIRTZ

EPHINE

2.50; geb. f3.25

schene zooveen

uitgever 6. F

ACH te Nijkerk als

in den 33en jaarg.

lotheek.

aar in elken so-

khandel.

it men zich op

enden jaargang

abl., dan ontvangt

een contributie

- dezen roman

4 andere flinke

ten, waaronder

t kwarto prach-

is nog veel voor-

dplege daarvoor

logus, welke op

wordt toege-

10e JAARGANG

No. 42

18 JULI '30

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's Gravenhage; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosbeide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's Gravenhage; Dr J. W. Marneulstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr D. Postma, Burgersdorp (Zuid-Afrika); Dr A. Ringnald, Soerabaja; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dordrecht; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f125 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 35 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

Het eindredacteurschap wordt thans weer waargenomen door Prof. Dr V. Hepp. Tot nadere aankondiging is zijn adres: Duitse Kampweg 10, Wolfhezen.

INHOUD: Uit de Schrift: In het bosch (Ps. 72:16a). — Kerkelijk Leven: Als ik Chr.-Historisch was... I. Calvinisme sectarisch? Indrukken van den dag. Over Kerkelijke Financien IV. — Opvoeding en Onderwijs: Is het onderwijs in de winkande een noodeloze kwelling voor onze leerlingen? III. — Pop. Wet. Schutsen: Het boek van Yahuda VII. — Uit de Buitenl. Kerken: Persepolis. — Perschoonw. — Kerknieuws.

UIT DE SCHRIFT

In het bosch.

Is er een handvol koren op de hoogte der bergen, de vrucht daarvan zal ruischen als de Libanon. (Psalm 72:16a.)

Boschrijke streken zijn bij vakantie-gangers geliefd.

Wanneer de zon door het loover speelt en de prachtigste verven op de boomstammen toover, wanneer het beukenbosch tegen overmatige warmte beschutting biedt of het pijnbosch zijn aroma uitzendt, is het, alsof jeugd en vrolijkheid in de leden vaart.

Het jonge volkje begint te zingen, dat het een lust is en springt en huppelt.

Men denkt tegen het vallen van een schoonen avond er zich oude Germanen in, die tegen het opdringen der Romeinen toornen, of Kozakken bij de kampvuren.

Men luistert naar de sagen, die vooral aan de bosschen verbonden zijn.

Het bosch heeft zijn mysteriën.

Doch het mysterie moet den gewonen mensch niet te diep gaan.

Als de wind de boomen zwiept of de regen de bladeren doet leeken, houdt men zich ver van het bosch.

Men voelt zich melancholisch gestemd.

De duisternis der bosschen beangstigt.

Verveeld staart men elkander aan.

Gelijk oppervlakkigen het liefst altijd een vertroostende preek hooren, maar de boetprediking schuwen, in de kerk gaarne tot rust worden gestemd, maar ontstemd worden als de gerusten in Sion worden gewaarschuwd, zoo gedraagt men zich veelal ook in het natuurlijke.

Want er is korrespondentie tusschen het natuurlijke en het geestelijke.

De stem des Heeren, die de wouden ontbloeit, wordt meer als een spel der natuurelementen aangemerkt, dan als een boodschap Gods.

De kracht van den wind wordt bewonderd.

Maar God laat men spreken voor niets.

De psalmist had het ruischen van de cederen op den Libanon gehoord.

En dat ruischen was geen suizen, maar veeleer gieren.

En zijn gedachten gingen uit naar den Koning, wiens rijk zal zijn tot in eeuwigheid.

Onder zijn beleid zullen welvaart en vrede het land zegenen.

Een handvol koren op schralen, kouden grond, op de hoogte der bergen, zal als het in de rijpe aar staat, door den wind bewogen, ruischen als de Libanon.

Evenmin als de cederen hun toppen verliezen, zal ook de aar onder den wind hebben te lijden. Integendeel, de aren zullen aanheffen het lied van 's Konings majesteit.

De bosschen vertellen den geestelijken mensch die visie heeft, van Christus in zijn wederkomst.

Zij kunnen verschrikkelijk zijn.

Alzoo ook de toekomst van onzen Heere Jezus Christus.

Ze kunnen mysterieus lachen.

Onbegrepen zal het innige lachen zijn van den

waren discipel, die Christus op de wolken ziet verschijnen.

Hem jaagt het mysterie van den wederkerenden Christus geen benauwdheid aan.

De primitieve mensch bevolkt de bosschen met spoken.

Maar als eens de zon verduisterd zal worden, zal Christus voor het kind van God geen spookverschijning zijn.

„Geloofd zij de naam Zijner heerlijkheid en de gansche aarde worde met zijn heerlijkheid vervuld. Amen, ja, amen.“

HEPP.

KERKELIK LEVEN

— Als ik Christelijk Historisch was.... I.

Op de Christelijk-Historische Zomerconferentie werd door Prof. Slotemaker de Bruine het woord gevoerd over artikel 14 van het Christelijk-Historisch Program van Beginselen en het Bijzonder Hooger Onderwijs.

Het verslag luidt als volgt:

De tweede morgen der C.H. zomerconferentie was gewijd aan het hooger onderwijs. Prof. Slotemaker de Bruine sprak over art. 14 van het Chr.-Hist. Program van beginselen en het bijzonder hooger onderwijs, m.a.w. behandelde hij de vraag of het C.H. standpunt t. a. v. het H. O. gewijzigd moet worden of niet. Spr. bezag deze vraag in verband met de algemeene C.H. overtuiging, dat er niet over de geheele linie in ons land voortdurend moet gesplitst worden, een overtuiging, die steeds meer sympathie wint.

Spr. stelde de vraag, of hetgeen met betrekking tot het L.O. is gebeurd t. a. v. de financiële gelijkstelling, hetzij moreel, hetzij logisch, tot consequenties drijft over de geheele linie. Dat het beginsel der financiële gelijkstelling is aanvaard, is onjuist; volgens art. 195 der G. W. is het aanvaard voor het alg. vormend l. o.; voor het alg. vormend m. o. is niet gelijkstelling, maar subsidie. toekenning aanvaard en voor het overige is er niets aanvaard, voor het bewaarschool-onderwijs niet, voor het n. o. niet, voor het vak-onderwijs en het h. o. niet. Morele consequenties zijn hier niet aanwezig, want bij de pacificatie is er met geen woord over consequenties gesproken. Bij het h. o. is het te doen om wetenschap. Daarom heeft de universiteit geen dogma als basis, gelijk Lohman met klem geëischt heeft in zijn Kamer-rede van 23 Februari 1904. Anderen hebben omtrent de universiteiten een andere opvatting. De universiteit moet h.i. een pedagogische eenheid zijn, d.w.z. dat de wereldbeschouwing en de resultaten van de hoogleeraren dezelfde moeten zijn. Het christelijk-historisch program laat dergelijk hooger onderwijs nadrukkelijk vrij. Het is evenwel niet duidelijk welk karakter zulk een overheidsuniversiteit in Nederland zal moeten hebben. Intusschen staat het vast, dat de universiteit moet zijn, of algemeen of een pedagogische eenheid. Zij kan niet beide zijn.

Ten onzent is gekozen voor de algemeene universiteit. De roomsch-katholieken en anti-revolutionairen aanvaarden voor hun geestverwanten een hoogleeraarsplaats aan de openbare universiteit. Spreker waardeert dit Nederlandsche standpunt, het beteekent eenheid van studie en nationale samenwerking. Op dit standpunt is subsidieering van het bijzonder hooger onderwijs ondenkbaar. Kuiper heeft dit gevoeld, toen hij in 1903 de Vrije Universiteit verdedigde, met de openbare universiteit te kenschetsen als rationalistisch en paganistisch. Is de openbare universiteit dat niet, dan is de bijzondere universiteit niet noodig. Lohman heeft in de reeds genoemde Kamerrede van 1904 gezegd, dat hij voor het bijzonder hooger onderwijs geen penning wenscht te vragen.

Er is in de kwestie een nieuw element gekomen, nu voor Tilburg subsidie wordt gevraagd op grond van haar aard als vakschool, maar geschiedt dit, dan is het uitgesloten dat men voor Nijmegen om subsidie vraagt.

Er is nog een novum: moet men subsidie voor Tilburg verdedigen met een beroep op het feit, dat Rotterdam en Tilburg beide bijzondere hoogleescholen zijn? De tegenstelling, dat al wat geen openbaar

onderwijs is, dus geen overheids-onderwijs, bijzonder onderwijs is, acht spreker een zeer formeel standpunt, wijl men Tilburg stichtte, omdat de geest van het onderwijs te Rotterdam niet bevredigde. Hier zit de kern.

Op deze redevoering is een geanimeerd debat gevolgd, waaraan o.a. werd deelgenomen door minister De Geer.

Indien ik wist, dat deze rede in druk zou verschijnen, zou ik liever nog wat wachten met haar te bespreken.

Maar ik vrees, dat dit niet het geval zal zijn.

En het onderwerp is te belangrijk en de bespreking ervan te gewichtig, dan dat wij er geen aandacht aan zouden schenken.

Het doet ons veel genoegen, dat Prof. Slotemaker de Bruine dit onderwerp heeft aangemeden.

Wel bevatte „De Nederlander“ af en toe beschouwingen hierover.

Maar die droegen meer een vluchtig karakter.

Hier wordt meer de kwestie in haar geheel genomen.

En nu wil ik deze rede eens uit Christelijk-Historisch oogpunt bezien.

Vandaar het opschrift: als ik Christelijk-Historisch was....

Ik geef voetstoots toe, dat het erg moeilijk is zich op het standpunt van een ander te plaatsen, als men zelf een gevestigde overtuiging heeft.

Maar ik wil deze poging toch eens wagen.

Vooraf echter moet ik in dit en het volgende artikel enkele dingen recht zetten.

Mochten deze onjuistheden op het schuldregister van den verslaggever en niet van den redenaar thuis hooren, dan zal prof. Slotemaker de Bruine, die behalve man van het woord, ook man van de pen is, wel zoo vriendelijk willen wezen dat even te melden.

Ik begin dan met een van de kleinste onjuistheden.

Het verslag zegt: „De Roomsche-Katholieken en anti-revolutionairen aanvaarden voor hun geestverwanten een hoogleeraarsplaats aan de openbare universiteit.“

De Roomschen laat ik er nu buiten.

Die kunnen zelf het woord wel doen.

Maar de anti-revolutionairen!

Zooals het in het verslag staat, is het zeker niet juist.

Hebben de anti-revolutionairen — dat zal dan toch wel moeten zijn door middel van de partij — in deze ooit een uitspraak gedaan?

Zeker, er zijn enkele anti-revolutionairen aan een openbare universiteit als hoogleeraar werkzaam. Zij hebben dat grootendeels aan anti-revolutionaire ministers te danken.

Maar heeft de partij dat ooit gesanctioneerd?

Mag men spreken van een aanvaarden door de anti-revolutionairen?

Er zijn anti-revolutionairen, die het hoogleeraarschap aan een openbare universiteit minder wenschelijk, zelfs min of meer bedenkelijk achten.

Hoe groot hun percentage is, valt niet na te gaan.

Doch ze zijn er.

Er is indertijd veel strijd over gevoerd.

Opgelost is die kwestie niet.

Daarom is bovengenoemde uitspraak om haar algemeenheid te wraken.

— Calvinisme sectarisch?

In een uitknipsel las ik, dat het woord „Calvinisten“ een min of meer sectarisch cachet aan de Gereformeerden geeft.

Misschien kom ik het origineele stuk nog wel tegen.

Maar thans zou ik willen vragen: Drogen Groen van Prinsterer en Kuiper soms in sectarische richting?

Van den eerste is bekend het: issus de Calvin.

De geschriften van den laatste vloeien over van de woorden Calvinisme en Calvinisten.

Toch waren beiden zeer sterk tegen het sekte-wezen gekant.